

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De aliquibus Pactis, quæ solent addi Censibus. Caput Quartum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

te conveniri secundum consuetudinem com-
muniter usurpatam. Quod si neque hæc ad-
sit, puto cum Virginio a solvi debere in loco,
in quo voluerit Censuarius, ut in l. i. qui ff. de
eo, qui certo loco, nam profecto rationabiliter
solvitur pensio, ubi est res, vel prædium sub-
jectum Censui, pensio enim est loco fru-
ctuum, qui à re, non, nisi in loco, ubi est,
producentur.

CAPUT IV.

De aliquibus pactis, quæ solent
addi Censibus,

Præmittendum est Primo, ad
tiam Censui in conscientia, præ-
tendo à legibus positivis satis esse,
adesse eas conditiones, quæ sunt de jure natu-
re. Has autem ad duas reducit Lessius. b Pri-
mo, ut sit æqualitas secundum æstimationem
inter Censum, & pretium. Secundo, ut, quan-
do aliqua gravamina hinc inde, præter natu-
ram contractus, per pacta accessoria, impo-
nantur, ea ex prudentis arbitrio debite
compensentur, supponendo semper hujus-
modi pacta, non esse destructiva ipsius con-
tractus.

2. Præmittendum Secundo, universaliter
loquendo, omnia pacta, quæ licita, sunt in
cæteris venditionibus, & emptionibus rerum,
licita esse, etiam in emptione, & venditione
Censuum, quia ejusmodi pacta non tollunt, nec
sunt contraria naturæ contractus Censuum.
Neque dicas, posse apponi unum, non vero
multa, ne id, inquam, dicas, nam si licitum
est, ponere unum pactum, utique justum, li-
citur erit, ponere multa item justa, dum mo-
do contraria in se non sint, mutuoque se non
destruant.

His præmissis, expendamus aliqua pacta,
quatenus ex natura sua possunt addi licite, &
sine injustitia huic contractui, nam, an
ab aliqua lege positiva sint pro-
hibita? erit cap. s. disse-
rendum.

§. I.

Pactum Redemptionis ante, vel post
certum tempus.

1. **D**ico duo. Primum est, esse licitum emere
Censum cum pacto, ut possit redimi
à Venditore intra certum tempus, v. gr. intra
sex annos, sed iis elapsis, & Censui non re-
dempto, fiat Censui irredimibilis, Secundum
esse licitum etiam, emere Censum cum pa-
cto, ut Censui possit à Venditore redimi post
aliquot annos, v. gr. post Sex, ut antea non
possit. Ratio horum est, quia licitum est, emere
Censum perpetuum irredimibilem, ut om-
nes concedimus; ergo & redimibilem; nulla
enim disparitas (posito pretio justo) afferri
potest, ut supra vidimus: ergo licitum etiam
erit constituere prædicta pacta. Probatur hæc
ultima consequentia, quia nihil aliud fa-
ciunt, nisi, quod diminuunt de perpetuitate.
Et quidem Jus redimendi; vel non redimendi
Censum intra certos annos est pretio æstima-
bile, cur ergo emi (secundum legem in contrarium)
juste non possit?

2. Dixi (secundum legem) nam posterius pa-
ctum ex dictis, quia habet speciem quandam
usuræ, periculum illam palliandi, prohibuit
Pius V. in Bulla modo dicta, & inferius
citanda. Prius autem pactum aliqui cum Na-
varra dicunt, non fuisse prohibitum à dicto
Pio V. licet fuisse prohibitum teneat Bona-
cin. e, cum quo sentio, quia una ex conditio-
nibus à Pio V. positus est, ut Censui possit
semper redimi à Venditore. Ita etiam tenet
Delugo, f licet probabilem fateatur esse sen-
tentiam Navarra.

§. II.

Pactum absolutum Redemptionis ex parte Ven-
ditoris, vel ex parte Emptoris.

1. **D**ico Primo, licitum esse emere Censum
Realem cum pacto, ut idem Censui
possit redimi, quando cunque voluerit, Ven-
ditor redimere.

Hoc pactum approbatur, immò in omni
Censu requiritur à Pontificibus Martino,
Callixto, Pio, & probatur ratione, quia li-
citur est, res alias vendere cum pacto, ut
Emptor

c Mol. d.
391. à n. 5.
Val. T. 3.
in 2. 2. d.
5. qu. 22.
p. 4.

d Navarra.
Less. Mol.
Salas ap.
Delugo.
e Bonac.
Rebel. ap.
eund. De-
lug. n. 4.
f Delugo
d. 27. de
Just. num.
112.

Emptor illas teneatur revendere ad arbitrium Vendoris; ergo, & Censum. Nec est periculum usuræ, quia hoc non est mutuum, sed venditio, & emptio. Adde, in mutuo Mutuatarius obligari ad reddendam pecuniam mutuam, at Censuarium, qui est Venditor, non obligatur reddere pecuniam acceptam, sed solum, si velit, potest illam Emptori reddere, & sic Censum extinguere, ergo hoc non est mutuum.

2. Dico Secundo, licitum esse, emere Censum Realem cum pacto, ut possit redimi, quando voluerit Venditor, vel quando voluerit Emptor, quod est dicere, emere Censum ex utraque parte redimibilem.

3. Hoc pactum, licet propter similitudinem cum usura sit à Pio V. prohibitum secundum proportionem fori externi, ut habet Medulla à Theol. alique tamen ex natura sua licitum est. Ita Less. b & Valent. c qui addit 3. r. 5. c. 3. Romæ in Consultatione, cui ipse interfuit, à d. 9. n. 7. Viris doctissimis id fuisse probabile iudicatum. Probatur autem, quia qui emit Censum Realem redimibilem solum ex parte Vendoris, modo dicto numero primo in priori pacto, quod omnes approbamus, v. g. qui centum aureis emit Censum quinque aureorum, non videtur illicitè agere, si post dictum Censum constitutum, seu post celebratum jam contractum cum priori dicto pacto, deinde de novo pacifatur cum eodem Venditore, ut Venditor non solvat quinque, sed quatuor, cum pacto tamen, ut non possit redimere dictum Censum, nisi, quando voluerit ipse Emptor, non videtur, inquam, agere illicitè, quia illud onus satis compensatur ab ea diminutione Censum. Ergo, quod licitè sit per duos contractus, potest fieri simul in uno, quando jam erit casus posterioris pacti, de quo loquimur, nam plures licitos contractus simul exercete, illicitum non esse, docemus ex d. C. un. de Jure d. passim omnes.

4. Ex his tamen vides, quando apponitur ejusmodi pactum, debere compensari hoc onus, & consequenter debere Censum emi majori pretio, secundum, quod prudens vir existimaverit.

5. Dico tertio, si ponatur pactum, maxime in Censu mere Personali, ut solum tunc possit redimi Censum, quando voluerit Emptor, valde suspectum illud esse, quod usura committatur, licet in rigore, si hoc tantum onus justè

compensetur ab emente, non videatur ex natura rei Usurarius, quia tamen nolumus illum in praxim deducere, satis sit id innuisse, & videri poterit Valentia, & qui testatur nullum Doctorem id in Censu mere Personali concessisse.

§. III.

De pacto solvendi pensionem, etiam si res illi subjecta pereat.

1. Ratio dubitandi, cur id pacisci non possit, est, quia contractus Censualis intrinsecè postulat, ut, pereunte re (cum tunc pereat, & fructus) pereat, & Censum.

Nihilominus dico, hoc pactum esse quidem præter naturam contractus Censualis; non verò esse contra, quasi ipsum Censualem contractum destruat: Quare dico, seclusa lege positiva, esse licitum ex natura sua, (licet non negem; esse dissuadendum propter periculum usuræ.) Ita Valentia l. c. & Lessius. item cit. Et Valentia quidem ait, hoc idem censuisse illos Doctissimos in ea Consultatione, de qua in præced. §. meminimus nu. 3. Ratio autem, quod liceat, est. Tum, quia, sicuti in aliis contractibus potest adjici hoc pactum, ita in casu nostro, dummodo tamen hoc onus, quod imponitur Venditori, compensetur augendo pretium Censum, vel, quod in idem recidit, dummodo minor pensio designetur. Tum, quia hic sunt duo contractus implicite, alter constitutionis Censum, alter, quo Venditor Censum constituitur Fidejussor pensionum solvendarum.

2. Hinc vides, hoc pactum posse tutius reduci ad pactum assicurationis, ut, si res, in qua Censum fundatur, pereat, damno Vendoris pereat, qui sit obligatus, vel pretium totum reddere, vel super alia sua bona Censum constitutere. Sed, ut dixi, debet compensari tantum onus, quod Venditori imponitur. Et quidem in nostro Regno, ejusmodi assicuratio in ipsa fundatione Censum solet apponi per illam clausulam (*Et super omnia bona, &c.*) idque concessit Nicolaus V. ut paulo post videbimus, dum concessit, posse apponi omnia pacta, utique, præter ea, quæ sunt contra substantiam contractus.

3. Atque ex his, & aliis oneribus, quæ in foundationibus Censuum in Sicilia solent addi

a Medul.
Theolog. l.
3. r. 5. c. 3.
d. 9. n. 7.
b Less. l. 2.
c. 2. 2. dub.
10.
c Val. T. 3.
in 2. 2. d.
5. quæ 2. §.
p. 2.

d C. un. de
commo-
dato l. 1. ff.
de Deposi-
to.

addi ad securitatem Emptoris, puto, rationabiliter latam esse à Domino Rege Nostro Pragmaticam, idest legem infra ponendam, quæ, ut compensatio fieret ad æqualitatem tot pactorum, quæ contra Venditorem apponi solent, sancivit, ne census emerentur in posterum amplius ad rationem decem pro centum, sed, ad summum, ad rationem quinque pro centum; nam sic compensat Emptor illa onera, quæ imponit Venditori census. Non est igitur acquiescendum aliquibus, qui ajunt, injustam fuisse hanc Pragmaticam, seu hanc legem ex eo, quia putavit Regem habuisse respectum ad proprium interesse, quo multas Censuum pensiones solvebat Regnicolis ad rationem decem pro centum: Non est, inquam, acquiescendum, quia, quicquid sit de intentione interna Regis (quæ tamen bona in dubio semper est præsumenda) cum lex sit justa ex objecto, ut vidimus, non potest reprobari, ut injusta ex quocunque affectu Regis interno, ut, si Rex ferat legem, qua damnandi sint fures ad Titremes, non propterea ea lex est injusta, & repellenda, quia ipse ex odio peccaminoso velit, suorum bonorum subreptores cruciare. Sed de Justitia hujus Pragmaticæ iterum dicetur infra.

§. IV.

Pactum, ut, non soluta pensione, res cadat in commissum.

1. SOLET aliquando addi pactum, ut, si Censuarius pensionem non solvat intra duos, vel tres annos, res Censui subjecta cadat in commissum, idest, incurrat pœnam, ut dicta res fiat Emptoris Census. Id nè licitum est?

Dico positis tribus conditionibus esse licitum, & quia, iis positis, ex nulla parte apparet, in justitia, seclusa semper lege in contrarium.

3. Prima conditio est, ut culpa sua Venditor Censuum pensionem non solverit, cum tamen potuerit. Secunda, ut pœna proportionetur culpæ; Undè non potest pro exigua pensione non soluta cadere in commissum prædium multi valoris, sed, judicio prudentis, æqualitas decernatur. Tertia, ut pro onere talis pacti, quod subit Venditor, augea-

Tamburinus de Sacramentis.

tur pretium, vel diminuatür pensio modo jam dicto §. 3.

3. His conditionibus positis, non possunt esse nobis contrarii multi, qui cum Bonac. d. d. Bonacim. idè id esse licitum, negant, quia pœna debet de contrac. esse moderata, & culpæ proportionata; cum d. 3. qu. 4. enim nos proportionem dictam requiramus, p. un. n. 39 hi Doctores contra nos nequaquam sunt. Vide, quæ dicam c. 5. à n. 14.

§. V.

Pactum de rescindendo contractu.

1. DICO, in contractu censuali licitè esse pos-
le, abstrahendo à contraria lege, appo-
ni pactum, ut si per duos, vel tres annos cen-
suarius pensionem non solverit, cogatur, seu
teneatur restituere Emptori pretium totum,
& rescindere contractum. Probatur facile ex
dictis. In hoc autem pacto rectè notat Medina,
f non oportere, augeri pretium ab Emp-
tore, qui hoc pactum requirit. Ratio, puto
est, quia de jure naturæ sit, ut des mihi meum
pretium, si servare non vis obligationem sol-
vendi id, quod ego, per illud pretium, emo.
Quædam circa hoc peculiariter pro nostro
Siciliæ Regno dicentur paulo inferius finem.
cap. 6.

§. VI.

Pactum redimendi Censum totum simul.

1. IN Censu redimibili solet adjici pactum,
ut is redimi à Censuario nequeat per
partes, sed in totum. Emisti v. g. à me, pre-
tio centum aureorum, Censum annum redi-
mibilem quinque aureorum, cum pacto,
ut non possim ita redimere, ut dando tibi
quingenta, diminuam Censum, sed, si ve-
lim redimere, debeam reddere centum; qua
integra solutione facta, integer Census, &
totus extinguatur.

2. Dico Primo, ex natura rei ejusmodi
pactum esse licitum. Ratio est, quia, sicuti
alias res emptas cum pacto retrovenditio-
nis, non potest Venditor eas redimere per
partes; id enim esset in damnum Emptoris
quia Emptor partiali illa pecunia non po-
terit uti ad emendas res majoris valoris,
quas fortè veller emere, & quia per partes
reddita

XXX

reddita

reddita facile consumitur, &c. Ita in casu Censu, &c.

a Nav. in comment. de Vsur. n. 78. 3. Non approbo *a* Navarrum dicentem in hoc pacto: ut illud sit licitum, debere pretium Censu augeri: non approbo, inquam, quia hoc pactum est imbitum in ipso contractu Emptionis, ut scilicet, qui velit eandem rem, quam vendidit, redimere, totum pretium offerat, sicut totum obtulit, qui emit.

b Lopez l. 1. de contr. c. 59 Garfia. de contr. c. 28. contra Bannes, alioque. 4. Rectè autem Lopez *b*, aliique norant, Censum posse emi cum ejusmodi pacto, etiam post Bullam Pii V. quia Pius id nunquam prohibuit. Illud tamen fateor, si alicubi sit legitima consuetudo, vel lex Municipalis, ut redimatur per partes, esse servandam si non appareat clarè injusta, quia leges, & consuetudines justæ semper sunt observandæ.

c Lessus l. 2. c. 22. n. 73. Mol. l. c. 6. Denique ex ratione hujus primi dicti inferri facile potest, etiam si pactum redimendi totum simul non præcesserit; tamen totum simul; & non per partes esse ex se Censum redimendum, quia, ut dictum est, id postulat ipsa natura retrovenditionis.

d Nav. in comment. de Vsur. n. 101. Summa Cor. 2. p. trac. de Cens. n. 13. Cr. 16. Montalin. in lucerna anima c. 18. §. 6. n. 14. e Montal. l. c. f Less. l. 2. c. 22. dub. 8. 6. Dico Secundo, posse nihilominus poni pactum, ut possit redimi per partes, & id solum declaraverit Martinus, & Callistus, dum contractus Censu continentem hoc pactum approbaverunt; non enim reprobant, si hoc non contineret. Ratio est, quia non apparet, undè id sit illicitum, cum sit in favorem Venditoris, cui rationabile est favore, ut potè, qui subeat onus solvendi pensionem quotannis.

7. Multi Doctores *d* putant absolutè posse Censum redimi per partes notabiles, ut per medietatem, per tertiam, per quartam, &c. non autem per partes minimas, & quidem Romæ sic fieri dicit Montalinus, *e* Sed certè id, si ita est, confirmat, quod modo diximus, servandam esse legitimam consuetudinem.

§. VII.

Pactum de redimendo cum eadem Moneta.

1. Quoad pactum de redimendo cum eadem, vel cum diversa moneta, nihil occurrit dicendum præter id, quod latè docet Lessus. *f* nimirum per se, & abstrahendo ab ali-

quo lucro cessante, non licere, si afferre eandem, vel diversam sit novam gravamè, quod aliundè non recompenferur, quia satis est Venditori, si justa, & æquivalenti moneta retrovendat.

2. Quod si gravamen aliundè compense- tur, vel sit æquale periculum, quod crescat, vel decrescat valor moneta, tunc licere etiam in terminis Bullæ Pii V. quia est novus contractus sortis, mihi dubium non est, legique potest Delugo. *g* Addit *h* Bonac. Censum ex *g* Delugo ringui posse, etiam aliis rebus, quibus tamen *d. 1. 7. de Censu* ista contentus sit, loco pecuniæ; idque *Just. sicut* etiam post Bullam Pii V. quia Pontifex, esto *11. voluerit* numeratam pecuniam in constitutione Censu, de qua tamen re inferius *d. c. 2. de Censu* cam, tamen in constitutione id solum voluit. *3. q. 4. p. se*, non in extinctione, tenendum est. Atque *11. de Censu* hæc de ejusmodi pactis ex natura ipsorum *li. 7. de Censu* citis. Videamus nunc, an adsint aliqua leges *2. in contrarium.*

CAPUT V.

De Constitutionibus Pontificiis circa Censuum creationem.

Quinque Pontificum Bullæ, qui de hac re disposuerunt, sunt hic præcognoscendæ.

MARTINUS V. & CALLISTUS III.

Primo enim Martinus V. & secundo, non multo post, idem, quod Martinus, approbavit Callistus III. per Constitutiones, quæ habentur in titulo de Emptione, & Venditione inter Extravagantes. Sed, quia hi Pontifices non requirunt eas condiciones in suis Bullis appositæ & ad Justitiam Censu, sed solum declarant, Censu cum illis conditionibus creatos, esse licitos, ut sentit Mol. *i* (quicquid dicat *Mol. de Navarr. k*) ideo de his non est, cur fufius sit *2. 389. Tit. 1. cap. 46. sine. k* Nobis *11. de Censu* nobis agendum.

NICOLAUS V.

2. Tertio, Nicolaus V. anno 1452. ad petitionem Alphonfi Primi Regis utriusque Siciliae edidit circa constitutionem Censuum in illis Regnis Bullam requirentem quatuor condiciones, sed de hac Bulla latè mox, ut potè